

Mõttit Seto Kongressi Vanõbidõ Kogo kuuholõkilt

Edimäse aprilli kuu pääval oll Vanõbidõ Kogo kuu Verskah. Üte punktina arotõdi viisadõ andmisõ kõrda. Seto' helistase, kirotasõ, kõnõlösõ, ikva, palõsõ, õt teke' nii, õt kõik seto' saasi' umal maal vabalt kävvü.

Midä timäle lugõ tuu, õt täl olõ-õi' säääl inäp lähisugulaisi vai õt tä eläs Tartoh, Talinah, Paldiskih vai muial liinoh. Õga seto taht minnä' uma kodopaika. Tuust om kõnõld raataia ehitämisõst pääle, õt no' om vaja osta'

viisa. A seto inõminõ küüsüs, õt mille, ma' lää umma kodo, ummi matusidõ pääle, umma kõomõtsa kaema! Midä sa mõistat üldä? Timäl om õigus nii mõtõlda, nii kjavvu'.

Kõik tõõsõ poliitilistõ vastusõ omma' mittelubamisõ ilosa' lausõ. Kuis tuu sis om, õt üts riik saa-ai' midägi' nii tetä, õt timä rahvas olõsi-i' hädäh. Pinne ja kassõ saias avita', näile inne surmapritsi pandmist hoita' ja hoo-

litsõda, a ummi inõmisi saa-ai'. Raha om tuu, miä' pand asjalõ nua ette. Kõigil seto inõmistõl olõ-õi' nii palljo rahha, õt tuust raataia üle saia'.

Seto inõmisõ' taha-ai' inäp kullõlda' keerulitsi lausit, õt mille nimä' saa-ai' umma kodo ilma suurt rahha masmalda'. Ku' määnegi' asi om võlssi, poodih om vana süük leti pääl, mäntsegih kontorih tetäs midägi' halvastõ, sis üldäs, opatas, õt kirotagõ papõr, muido niisama jutust olõ-õi' kasu.

Ku' tuud süsteemi usku', sis piasi' kõik seto', kinkõl om vaia umma kodo minnä' ja täl olõ-õi' rahha., õt viisa osta', kas nimä' kõik piasi' kirotama avaldusõ Välisministeeriumilõ, õt masgõ' mu kotoh kjauminõ kinni. Vanõbidõ Kogo muidogi' niimuudu kokko lepü-s, seo oll mu' mõtõh. A viisadõ asjaga' tegeldäs ja tegelese' ka' tõõsõ, tege-

les Eesti riik ja valitsus. Kaemi' kuis lätt ja annami' sis läbi lehe ka' tiidä'.

Sinnä' Petseremaalõ vai nii ku' no' üldäs – Ida-Petserimaalõ – omma' jäänü' elämä viil mõnõ' seto', kinkõl olõ-õi' kohe ar' pæda, kiä' taha-ai' umast kostost ar' minnä'. Teno näile saa mii' viil kõnõlda, õt seto' eläse' Petserimaal ja mi' siist Eesti poolõ päält saa näile küllä minnä, meil om kotus koh kostmah kjavvu'. Vinne aol paeti Eesti poolõ pääle, õt siih om rohkõba maad ja elo tsuut parep. Parhilla' om siih ka' mõnõl hõlpsa' elo, mõnõl väigagi rassõ. Elo om nii palljo muutunu', õt kõik jovva-ai' umma vanna ihho inäp õigõhe vai tuu poolõ pääle kääntä' kohe no' om vaia. Midägi' olõ-õi' tetä, tulõ tuuga' leppü'.

A ku' tiiät, õt säääl Petsere poolõ pääl om mito-mito kõr-

da hullõp, sis mõtlõ, õt mul siih olõ-õi' õks hätä midägi'. Olõ-õi' õnnõ vaia kaia, õt tõisil om viil parebahe.

Ja Vanõbidõ Kogo arotki', õt kuis saasi' avita' umma rahvast, kiä' eläse' säääl Petsere poolõ pääl. Üts mõtõh tull, õt tetä' üts rakkukro, fond.

Sis saasi' nii riik ku' õga inõminõ, kinkõl ku' palljo võimalust om, avita'.

Vanõbidõ Kogo om seto rahva puult valit kogo ja olõs hüä, ku' rahvas annasi' tiidä, ku' mii' tii vai mõtlõ võlssi vai vaest om kinkõlgi' parebit plaanõ, mõttit vai saa kiäki' juriidilistõ poolõ päält meid avita'.

Tii' kõigi pääle luutõh ja hüvvä appi luutõh,

Vanõbidõ Kogo nimel

ÕIÕ SARV
oie@sarv.ee

Seto organisatsioonide esindajate kohtumine Riigikogu Petserimaa toetusrühmaga

Aeg: 22. märts 2006.a. kell 16.30 – 18. Koht: Tallinn, Riigikogu hoone.

Osalejad: Riigikogu Petserimaa toetusrühmast: Tiit Niilo, Andres Herkel; Mait Klaassen, Mihhail Lotman, Inara Luigas, Tõnis Lukas, Ivari Padar, Urmas Reinsalu, Peeter Tulviste.

Setomaa Valdade Liidust: Aare Hõrn, Margus Timmo, Kaja Tullus.

Seto Kongressi Vanemate Kogust: Lembit Lennuk, Õie Sarv.

Sotsiaalministeeriumist Aleksander Korolkov (sotsiaal-teemade arutelu ajal).

Juhataja: Tiit Niilo. Protokollija: Kaja Tullus.

Piiriäärne teedevõrgustiku korrastamise rahastamine.

OTSUS: Informatsioon võtta teadmiseks.

Petserimaa sotsiaalprobleemid.

OTSUS: Oodata täiendavat teavet probleemide kohta ja otsida lahendust igal üksikjuhul eraldi.

Ida-Petserimaal elavate EV kodanike sotsiaalprobleemid.

OTSUS: Pärast uuringuga tutvumist tegeleda selle teemaga.

Viisakoordinaatori rahastamine.

OTSUS: Taha siseministeeriumile, välisministeeriumile ja rahandusministeeriumile ja rahandusministeeriumile pöördumine ettepanekuga kavandada 2007. aastaks Siseministeeriumi eelarvesse viisakoordinaatori tööks eraldi eelarvereana 220 000 krooni.

Eestis väljaspool tasuta ja soodusviisade sihtala elavate setode viisaprobleemid.

OTSUS: Teema valmistada ette aruteluks Riigikogu väliskomisjonis välisministeeriumi, viisakoordinaatori osalusel.

Ettepanek Seto Kongressi Vanemate Kogule: pakkuda välja toetatavate kategooriad ja toetamise tingimused ja arutada registri koostamist. Pärast arutamist väliskomisjonis teha siseministeeriumile ettepanek vajalikud õigusaktid välja töötada.

Piirkonna ettevõtlustoetuste taastamine.

OTSUS: Saata programme juhtvministeeriumidele (siseministeerium, majandus- ja kommunikatsiooniministeerium, kultuuriministeerium) kiri küsimusega, kas on planeeritud eelarvesse programmide jätkumiseks raha.

(„Setomaa” lühikokkuvõtte protokollist)

Seto Kongressi Vanemate Kogus

1. aprillil toimus Seto Kongressi Vanemate Kogu (SKVK) koosolek Värskas. Päevakorrapunktid: 1. Ülevaade tehtust, 2. Pöördumine peaministri poole, 3. Petserimaa fondist, 4. Toimkondade tegevusest ja juhtide määramine, 5. Koosolekul tõstatatud teemad.

Õie Sarv ja Lembit Lennuk andsid ülevaate kohtumisest Riigikogu Petserimaa toetusrühmaga. Järeldati, et riik ei soovi lahendada Petserimaaga seotud inimeste viisaprobleeme. Otsustati teha sellekohane avalik pöördumine, mille edastamine võiks aga toimuda peale täiendavaid kohtumisi Riigikogu Petserimaa toetusrühmaga.

Petserimaal elavate vanurite ja invaliidide toetuseks on vaja luua spetsiaalne toetusfond.

Toetusfondi põhikirjaga hakkab tegelema eelkõige SKVK juriidiline ja finantstoimkond.

Toimkondade juhid: juriidiline ja finantstoimkond – Peeter Vaidla; meediatoimkond – Ilmar Vananurm; Seto Instituudi ja põlvkondade toimkond – Illar Laanetu; Petserimaa toimkond – Arvi Matvei.

Järgmine SKVK koosolek toimub laupäeval 29. aprillil Lüübnitsas, kus päevakorras Petserimaa sotsiaalprobleemid, SKVK ja Setomaa Valdade Liidu koostöövõimalused, kohtumine Riigikogu Petserimaa toetusrühma esindajatega, ning arutatakse avaliku pöördumise teksti.

ILMAR VANANURM,
SKVK peavanem

Muusika ja mälu

Üks uus uuring näitab, et lastel, kes on saanud muusikalist haridust, areneb mälu ja sõnavara paremini kui teistel – kirjutab Kanada ajaleht „Globe and Mail“.

Dr. Agnes Chan Hongkongi Hiina ülikoolist ütles, et muusika stimuleerib vasakut ajupoolkera ja parandab üldisi ajufunktsioone ning aitab ajul ka teisi ülesandeid paremini sooritada, näiteks sõnu õppida.

Õpilased, kes olid tegelenud muusikaga, suutsid meenutada tunduvalt rohkem sõnu kui teised õpilased.

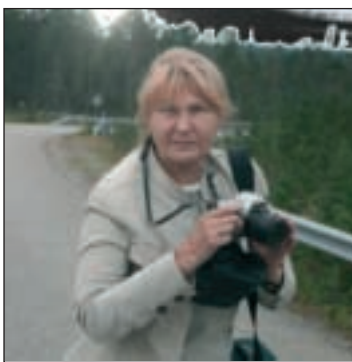
(Allikas: ajakiri „Ärgake!”)

Avaldus

Palun võimaldada mulle tasuta viisa Petseri rajooni.

Minul on Petseri linnas kinnisvara ja Petseri surnuaiale on maetud mu ema.

Mare Piho

Pildil Eesti Rahva Muuseumi teadur Mare Piho
Ilmar Vananurme foto

Sellise avalduse saatis Petseris sündinud Mare Piho Seto Kongressi Vanemate Kogule.

Kahjuks ei ole Seto Kongressi Vanemate Kogul ei seadusandlikku võimu ega täitevõimu, niisiis läkitame selle avalduse edasi Eesti Vabariigi Välisministeeriumile, kes on rahva otsust küsimata loobunud Petserimaast, jättes seega inimõigustest ilma seal elavad või elanud Eesti Vabariigi kodanikud.

Seto Kongressi Vanemate Kogu kutsub kõiki Petserimaaga seotud inimesi saatma sellekohaseid avaldusi Eesti Vabariigi Välisministeeriumile ning palub saata selle koopia ka Seto Kongressi Vanemate Kogule (Seto Kongressi Vanemate Kogu sekretäri Õie Sarve postiaadressil: 65301 Obinitsa, Võru maakond).

Seto Kongressi Vanemate Kogu nimel

ILMAR VANANURM

Päevakroonikat Meremäe vallast

Teisipäeval 11. aprillil toimus Obinitsa Seto Seltsimajas Meremäe valla III sektori ühenduste teine ümarlaud.

Täiendati ja tehti parandusi valla kultuurikalendris, anti ülevaade I kvartali tegemistest ja jagati informatsiooni. Arutati Võidupüha ja jaanipäeva korraldamist Meremäe mäel. Kolmapäeval 12. aprillil oli Obinitsa Seto Seltsimajas Setomaa Valdade Liidu 2006. aasta projektide rakendusnõupidamine.

Tutvustati käimasolevaid projekte, arutati ühiste tegevustega seotud küsimusi. Nõupidamisel osale-

sid Setomaa valdade esindajad. Neljapäeval 13. aprillil käis väike rühm Meremäe-Obinitsa põhikooli õpilasi vaatamas projekti „Saame hakkama rahvusliku õhtuga” finaaloostlust Tallinnas.

Alates 18. aprillist võtab Meremäel kliente vastu hambaarst.

Kolmapäeval 19. aprillil korraldas Setomaa Valdade Liit Meremäel Setomaa arenguprogrammi arutelukoosoleku. Nõupidamisel osalesid Setomaa kohalike omavalitsuste esindajad, ettevõtjad ja MTÜd. Laupäeval, 22. aprillil toimus Meremäe kortermajade ümbru-

ses heakorrapäev. Riisuti muru, raiuti võsa, Meremäe kaasik puhastati prahist, lõpetuseks peeti Jürituld. Heakorrapäeval osales 47 inimest. Pühapäeval 23. aprillil avati Obinitsas „Lihavõtetmaa 2006“. 24.-28. aprillini võetakse vastu grupe. Umbes 2 tundi kestev programm sisaldab munaade värvimist, munaveeretust, näidendit, väikest käsitööppust ja Obinitsa Seto Muuseumitare külastust.

Registreerimine telefonil 7861 412 või e-posti aadressil setoseltsimaja@hotmail.com

SIGNE EINLA,
Meremäe valla arendusnõunik